

УДК 351.752

Бельська Тетяна Валентинівна,

доктор наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту і адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, 61002, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17, тел.: + 38 (066) 450 62 12, e-mail: tanyu_belska@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2792-4700

Бельская Татьяна Валентиновна,

доктор наук по государственному управлению, доцент кафедры менеджмента и администрирования, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова, 61002, г. Харьков, ул. Маршала Бажанова, 17, тел.: + 38 (066) 450 62 12, e-mail: tanyu_belska@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2792-4700

Bielska Tetiana Valentynivna,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor of the Department of Management and Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, 61002, Kharkiv, Str. Marshala Bazhanova, 17, tel.: + 38 (066) 450 62 12, e-mail: tanyu_belska@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2792-4700

Інкін Максим Валерійович,

магістрант кафедри менеджменту і адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, 61002, Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17, тел.: +38 (099) 320 09 96, e-mail: inkin_78@ukr.net

ORCID: 0000-0002-3691-220X

Инкин Максим Валерьевич,

магістрант кафедри менеджмента и администрирования, Харьковская национальная академия городского хозяйства, 61002, Украина, г. Харьков, ул. Маршала Бажанова, 17, тел.: +38 (099) 320 09 96, e-mail: inkin_78@ukr.net

ORCID: 0000-0002-3691-220X

Inkin Maksym Valeriyovych,

master student of Management and Administration Department, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, 61002, Kharkiv, Str. Marshala Bazhanova, 17, tel.: +38 (099) 320 09 96, e-mail: inkin_78@ukr.net

ORCID: 0000-0002-3691-220X

DOI: 10.32689/2617-2224-2018-15-5-30-41

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ АСИМЕТРИЧНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Запропоновано нестандартні погляди на процес здійснення децентралізації в Україні. Проаналізовано процеси налагодження комунікації у новостворених громадах. Доведено, що ретельне планування і впровадження комунікативних стратегій є необхідним для прийняття управлінських рішень. Здійснюється воно через проведення інформаційних та просвітницьких заходів з метою зростання рівня громадської культури, посилення самоорганізації населення, громадської активності.

Серед необхідних заходів пропонується: внести зміни в положення про старосту; визначити механізми взаємодії органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади і старост з органом самоорганізації населення, розробити та затвердити Положення, в якому регламентувати процедуру створення та функціонування органу самоорганізації населення; в Статуті об'єднаної територіальної громади закріпити процедуру та визначити механізм участі в процесі прийняття рішень жителів периферійних населених пунктів, сприяти забезпеченню громадян, у т. ч. мешканців периферійних населених пунктів, якісним інтернет-зв'язком, організувати проведення навчальних заходів з надання населенню базових знань по роботі з персональним комп'ютером та в Інтернеті; створити окремий комунікаційний підрозділ органу місцевого самоврядування для сприяння функціонування та розвитку органів самоорганізації населення периферійних населених пунктів, забезпечення комунікацій між ними. Автори акцентують увагу на необхідності формування комунікативної політики органів місцевого самоврядування, з одного боку, та культури громадської участі мешканців територіальних громад, з іншого боку, що має забезпечити прозорість і відкритість діяльності органів місцевого самоврядування, знижувати соціальну напруженість та забезпечити подальший рух у сфері демократичних перетворень.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, органи самоорганізації населення, органи місцевого самоврядування, громадянське суспільство, комунікація, комунікативна політика, культура громадської участі.

ПРОБЛЕМЫ СТАНОВЛЕНИЯ АСИММЕТРИЧНЫХ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН: КОММУНИКАТИВНЫЙ АСПЕКТ

Аннотация. Предлагаются нестандартные взгляды на процесс осуществления децентрализации в Украине. Анализируются процессы налаживания коммуникации во вновь образованных общинах. Доказано, что тщательное планирование и внедрение коммуникативных стратегий необходимо для принятия управленческих решений. Оно осуществляется путем проведения информационных и просветительских мероприятий с целью роста уровня

общественной культуры, усиление самоорганизации населения, общественной активности.

Среди необходимых мер предлагается: внести изменения в положение о старосте; определить механизмы взаимодействия органа местного самоуправления объединенной территориальной общины и старост с органом самоорганизации населения, разработать и утвердить Положение, в котором регламентировать процедуру создания и функционирования органа самоорганизации населения; в Уставе объединенной территориальной общины закрепить процедуру и определить механизм участия в процессе принятия решений жителей периферийных населенных пунктов, способствовать обеспечению граждан, в т. ч. жителей периферийных населенных пунктов, качественной интернет-связью, организовать проведение учебных мероприятий по предоставлению населению базовых знаний по работе с персональным компьютером и в Интернете; создать отдельное коммуникационное подразделение органа местного самоуправления для содействия функционированию и развитию органов самоорганизации населения периферийных населенных пунктов, обеспечения коммуникации между ними. Авторы акцентируют внимание на необходимости формирования коммуникативной политики органов местного самоуправления, с одной стороны, и культуры общественного участия жителей территориальных общин, с другой, что должно обеспечить прозрачность и открытость деятельности органов местного самоуправления, снижать социальную напряженность и обеспечить дальнейшее движение в сфере демократических преобразований.

Ключевые слова: объединенные территориальные общины, органы самоорганизации населения, органы местного самоуправления, гражданское общество, коммуникация, коммуникативная политика, культура общественного участия.

PROBLEMS OF FORMATION OF ASYMETRIC JOINED TERRITORIAL COMMUNITIES: COMMUNICATIVE ASPECT

Abstract. The authors suggest non-standard views on the process of decentralization in Ukraine. The processes of establishing communication in the newly formed communities have been analyzed. The authors note that the careful planning and implementation of communicative strategies is necessary for making administrative decisions and is carried out through informational and educational measures aimed at raising the level of public culture, increasing self-organization of the population and public activity.

Among the necessary measures the author suggests making changes to the positions of starosta; defining mechanisms of cooperation between local government body of the united territorial community, starostas and the body of self-organization of the population, forming and approving the Regulation, which regulates the procedure for formation and functioning of the body of self-organization of the population; in the Statute of the united territorial community establishing the procedure and determining the mechanisms for participation of

citizens of peripheral settlements in decision-making process, ensuring a high-quality Internet for citizens including residents of peripheral settlements, organizing educational events to provide citizen with basic knowledge of work on personal computer and Internet; creating a separate communicative unit of local government body in order to promote the functioning and development of bodies of self-organization of the population and the peripheral settlements, ensure communication between them. The authors focus on the necessity to establish communicative policies of local government bodies on the one hand, and culture of public participation of residents of territorial unities, what should contribute to transparency and openness in the activity of local government bodies, reduce social tension and ensure further movement in the field of democratic transformations.

Keywords: united territorial communities, bodies of self-organization of the population, local government bodies, civil society, communication, communicative policy, culture of public participation.

Постановка проблеми. Запровадження в Україні процесу створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), що передбачено Законом України “Про добровільне об'єднання територіальних громад” [1], ставить перед собою мету формування територіальних громад, спроможних самостійно вирішувати питання управління своїми територіями та надає цим громадам нові перспективи подальшого розвитку. Однак цей процес не враховує інтереси периферійних населених пунктів, зокрема асиметричних ОТГ, де після процесу об'єднання (чи приєднання) громад, не розміщуються органи місцевого самоврядування.

Можна спрогнозувати, що наслідком цього може стати певна монополізація центрів громад у прийнятті рішень. Це, своєю чергою, може призвести до низки таких негативних чинників, як: поява конфліктних ситуацій між периферійними насе-

леними пунктами та центром; мінімізація можливостей мешканців сіл та селищ, які не є центрами громади в обстоюванні інтересів населеного пункту, який вони представляють; втрата авторитету органів місцевого самоврядування, поява проблем у сфері управління тощо.

Варто зауважити і те, що при створенні об'єднаних територіальних громад докорінним чином змінюються комунікативні процеси, моделі і схеми, формується нова тактика і стратегія комунікаційної політики, визначається її новий потенціал. Такі кардинальні зміни можуть призводити до збільшення суб'єктивної, не обґрунтованої об'єктивними чинниками оцінки ситуації.

Налагоджена конструктивна, адаптована до сучасних умов комунікація між органами місцевого самоврядування асиметричних ОТГ та членами периферійних населених пунктів може сприяти подоланню

зазначених проблем, зниженню рівня конфліктності та унеможливленню ризиків їх появи в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти комунікативного потенціалу місцевого самоврядування в Україні розкриті дослідниками Е. Афоніним, Л. Гонюковою, Р. Войтович [2], Е. Мержманн [3], С. Штурхецьким [4], а політична комунікація — К. Кросом [5]. Вплив новітніх комунікаційних інтернет-мереж на розвиток публічної сфери розглядалися О. Третьяком [6].

У 2016 році Асоціація сприяння самоорганізації населення провела межрегіональне дослідження периферійних населених пунктів в ОТГ на предмет конфлікту з центром ОТГ, публікації про це дослідження містяться у працях О. Колеснікова, О. Калашнікової “Периферійні громади в ОТГ — партнери чи падчерки центру” [7] та “Аналітичні матеріали для дебатів на тему: “Периферійні території об’єднаних громад: механізми захисту прав та реалізації інтересів” (на прикладі півдня України)” [8].

Метою цієї статті є розкриття проблеми виникнення конфліктності в процесі створення територіальних громад; визначення шляхів налагодження комунікації між органами місцевого самоврядування новостворених асиметричних ОТГ та мешканцями периферійних населених пунктів.

Виклад основного матеріалу. Науковці та практики визначають два типи об’єднаних територіальних громад. Перший — це так звані симетричні громади, де населення більш-менш пропорційно розподілене між

поселеннями. Другий тип — асиметричні ОТГ, де адміністративний центр домінує. У ньому проживає більшість жителів і збирається більшість податків, відповідно, і більшість депутатів ради представляють центр. Наслідком цього може стати диспропорція між кількістю місцевих депутатів, обраних до об’єднаної територіальної громади від центру ОТГ, та кількістю місцевих депутатів, обраних від периферійних населених пунктів тієї ж ОТГ, а також між виборцями, які мешкають в центрі ОТГ та в периферійних населених пунктах ОТГ. Щодо міст обласного підпорядкування, до яких приєднуються сільські, селищні ради, то таке твердження є взагалі безальтернативним.

Усі ці чинники несуть в собі ризики появи різнопланових конфліктних ситуацій між центрами ОТГ та їх периферіями, що є перешкодою для всебічного розвитку громади. Порушення взаємозв’язку між мешканцями громади і місцевою владою ще більш ускладнює цей процес. Водночас застосування комунікативних методів позитивно впливає на налагодження конструктивного діалогу між різними частинами громади, що сприяє подоланню проблем розвитку громади та зниженню ризику їх появи.

Беручи до уваги цей факт, можна стверджувати, що забезпечення комунікації між органами місцевого самоврядування та членами об’єднаної територіальної громади є вкрай важливим аспектом розвитку ОТГ загалом.

Виходячи з того, що слово комунікація прийшло до нас через англій-

ську мову (communication) від латинського communicare й означає “перебувати у зв’язку, брати участь, об’єднуватися”, ідея єдності, об’єднання, зв’язку зі спільнотою є визначальною для поняття комунікації, або спілкування.

Для сучасної України найважливішою, на наш погляд, серед функцій комунікації є функція зниження соціальної напруженості, яка покликана забезпечити подальший рух у сфері демократичних перетворень.

Важливою функцією комунікативної політики органів місцевого самоврядування, об’єднаних територіальних громад, є функція легітимізації влади. “Будь-яка влада тільки тоді стає владою, коли її настанови, накази, повеління сприймаються підвладними як справді обов’язкові й необхідні від самого ества, а їх невиконання — порушення правди життя, як злочин. Легітимність влади є її невід’ємною ознакою” [9, с. 45]. Під легітимністю розуміється визнання або підтвердження законності чийось прав та повноважень. Такою, власне, і є згода громадян із правом одних (влади) впливати на інших (суспільство).

Центральною посадовою особою, яка представляє інтереси села (селища) в центрі громади, є староста. Статтею 14 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [10] передбачено, що староста є членом виконкому органу місцевого самоврядування. Старости обираються за мажоритарною виборчою системою.

1 травня 2018 року Верховна Рада ухвалила законопроект № 6466 (зміни до Закону України “Про добровільне об’єднання територіаль-

них громад”) щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення.

Зміни до Закону передбачають, що до територіальних громад міст республіканського значення в Криму чи обласного значення добровільно можуть приєднуватися суміжні сільські, селищні територіальні громади за рішенням сільської чи селищної ради. Повноваження таких рад припиняються, коли набирає чинності рішення про добровільне приєднання до об’єднаної територіальної громади (ОТГ). З того моменту повноваження переходять до міськради міста обласного чи республіканського значення. У разі такого приєднання до проведення чергових місцевих виборів голів ОТГ, місцевих депутатів і старост не проводяться, а головою територіальної громади вважається голова міста.

Інтегральним показником легітимності влади стає показник рівня довіри громадян до владних інститутів, яка в сучасному демократичному світі не можлива без культури громадської участі. Така культура є одним з рівнів комунікативної політики, складові елементи якої — прозорість та відкритість. У разі недотримання таких вимог суспільний контроль за діями влади є неможливим. Лише тоді, коли влада “прозора”, тобто відкрита, публічна у своїх намірах, можна визначити, наскільки її дії відповідають закону та є моральними.

Необхідною складовою прозорості влади є її відкритість, яка на-

самперед характеризує зрозумілість цілей та функцій влади для громадян, а відповідно і її функціональну здатність задовольняти інтереси громадян та сприймати їхній вплив на неї. Відкритість тут має розглядатися передусім як певна форма доступу до інформації про діяльність влади, про процедури прийняття та використання державно-управлінських рішень, а також як можливість впливу на діяльність органів публічної влади — використовувати та змінювати те, до чого вже є доступ.

Однією з найефективніших форм громадської участі та важливим елементом системи місцевого самоврядування є органи самоорганізації населення. Правовий статус органів самоорганізації населення визначається Конституцією (ч. 5 ст. 140) та законами України “Про місцеве самоврядування в Україні” (ст. 4, 14, 16, 60) і “Про органи самоорганізації населення”.

Відповідно до Закону “Про органи самоорганізації населення” [11] органами самоорганізації населення є комітети: будинкові, вуличні, квартальні, мікрорайонів, сільські, селищні. Вони є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні питань місцевого значення, виборними органами, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин.

Що ж до власне повноважень органу самоорганізації населення, то найвагомішими з них є:

- ведення обліку громадян за віком, місцем роботи чи навчання, які мешкають у межах території діяльно-

сті органу, а також прийом громадян, розгляд їхніх звернень;

- представлення разом з депутатами інтересів жителів будинку, вулиці, мікрорайону, села, селища, міста, району в місті у відповідній місцевій раді та її органах, місцевих органах виконавчої влади;

- внесення пропозиції до проектів місцевих програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць і проектів місцевих бюджетів;

- здійснення контролю за якістю наданих громадянам, які проживають в жилих будинках на території діяльності органу самоорганізації населення, житлово-комунальних послуг та за якістю проведення в цих будинках ремонтних робіт;

- залучення на добровільних засадах населення до участі у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведенні робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, вулиць, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами, створення для цього тимчасових або постійних бригад і т. ін.;

- організація допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів, партизанів і військово-вослужбовців, малозабезпеченим і багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, внесення пропозиції з цих питань до відповідної ради та її виконавчих органів.

Крім того, виключними повноваженнями органів самоорганізації населення є ще ряд повноважень зі сприяння та надання допомоги навчальним закладам, закладам і організаціям культури, фізичної культури і спорту, правоохоронним органам, а також депутатам відповідних місцевих рад в організації зустрічей з виборцями, прийому громадян та проведенні іншої роботи у виборчих округах [11, ст. 14].

Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” [12] відповідно до ст. 8 надає право членам територіальної громади безпосередньо брати участь у вирішенні питань місцевого значення шляхом проведення загальних зборів громадян за місцем проживання. Проте порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання, відповідно до ч. 3 ст. 8, може визначатися статутом територіальної громади або окремим законом про загальні збори.

24 березня 2015 року до Верховної Ради України групою депутатів було внесено проект Закону України “Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання”. Висновок Головного науково-експертного управління від 09.07.2015 р. (реєстр № 2467 від 24.03.2015 р.) говорить, що в законопроекті пропонувалося шляхом прийняття окремого закону визначити правові та організаційні засади скликання та проведення загальних зборів членів територіальної громади за місцем проживання. При цьому пропонувалося визначити правові та організаційні засади скликання та проведення не лише загальних зборів, а й конференцій членів територі-

альної громади за місцем проживання, а також визначити повноваження загальних зборів (конференцій) та порядок їх реалізації [13]. Однак на даний час окремий закон щодо загальних зборів (конференцій), на жаль, не прийнятий.

У сучасному суспільстві важливим чинником відкритості влади є належне застосування мережі Інтернет. На думку дослідника С. В. Штурхецького, “комунікативний потенціал місцевого самоврядування” залежить від таких основних факторів, як: відстань між комунікатором і комунікантом (у тому числі з урахуванням ступеня доступу до певних комунікативних каналів і засобів); спроможності учасників комунікативного процесу в місцевому самоврядуванні продукувати й сприймати потік повідомлень; обмежувальних чинників суспільного регулювання: нормативного забезпечення комунікативного процесу, з одного боку, та потреби в такій комунікації – з іншого [4, с. 44]. Таким чином, цей ступінь розвитку комунікативного простору територіальної громади та її значний комунікативний потенціал можна розширити за допомогою соціально-медійних інструментів (тобто використовуючи Інтернет), що значно збільшить можливості вибору форм і способів вияву комунікативної активності в соціальних медіа між муніципалітетом і громадою, для вирішення різного роду управлінських завдань [6, с. 37]. Водночас багато сільських населених пунктів України мають проблеми з повноцінним використанням Інтернету, що пов’язано з високим тарифом для сільської місцевості,

низькою швидкістю, частим відключенням, відсутності спеціалістів з ремонту і налагодження комп'ютерів тощо.

У 2016 році Асоціація сприяння самоорганізації населення провела міжрегіональне дослідження периферійних населених пунктів в ОТГ. Розглядаючи конфліктні ситуації, які виникли у новостворених об'єднаних громадах, аналізуючи їх причини і наслідки, розробляючи рекомендації щодо подолання кризових явищ, порушуються проблеми різних складових функціонування громади (управлінські, економічні, законодавчі, комунікаційні та ін.). У цій статті ми акцентуємо увагу саме на комунікативній складовій.

Дослідження зафіксувало побоювання мешканців, що для периферійних територій доступність послуг може знизитись, і що вони залишаться сам на сам зі своїми проблемами. Це стало одним із головних аргументів проти об'єднання. Дослідження показало, що жителі невеликих сіл стурбовані перспективою того, що тільки центри ОТГ виграють від об'єднання, а периферія може лише програти.

У питаннях інформаційного супроводження діяльності ОТГ дослідження зафіксувало незадовільне інформаційне супроводження діяльності місцевих рад ОТГ, що ускладнює доступ мешканців, в тому числі периферійних громад, до інформації щодо діяльності рад. Інформаційне наповнення та оновлюваність матеріалів на існуючих сайтах, за висновками дослідження, потребує вдосконалення.

Розглядаючи питання безпосередньої участі мешканців периферійних

громад у процесах прийняття рішень, наголошується, що практика проведення консультацій із мешканцями ОТГ, в тому числі периферійних, за допомогою використання форм безпосередньої участі є непоширеною [8].

Висновки. Налагоджена комунікативна політика органу місцевого самоврядування є важливою і необхідною умовою всебічного розвитку громади. Виходячи з цього, можна стверджувати, що потреба в знаходженні оптимальних і науково обґрунтованих рішень, націлених на вирішення проблем громади в комунікаційній сфері, є одним з найважливіших завдань органів місцевого самоврядування, серед яких — ретельне планування і впровадження комунікативних стратегій, необхідних при проведенні інформаційних та просвітницьких заходів, як залучення членів територіальної громади до розроблення та прийняття управлінських рішень та інших; зростання рівня громадської культури громадян та самоорганізації населення, громадської активності, ефективного представлення інтересів населення в органах місцевого самоврядування тощо.

Для нормального розвитку громади та подолання проблем, пов'язаних з виникненням конфліктних ситуацій в комунікаційній сфері, які виникають, чи можуть виникнути між органами місцевого самоврядування асиметричних ОТГ та периферійними населеними пунктами, користуючись теоретичною базою і результатами практичних досліджень, які представлені в цій статті, на нашу думку, варто посилити кому-

нікаційний фактор в управлінських рішеннях органів місцевого самоврядування. На місцевому рівні це можна зробити через реалізацію таких заходів:

1. У Положенні про старосту закласти норму про погодження з ним проектів рішень, які стосуються інтересів населених пунктів, які він представляє.

2. Визначити механізми взаємодії органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади та старост з органом самоорганізації населення. Розробити та затвердити Положення, в якому регламентувати процедуру створення та функціонування органу самоорганізації населення.

3. Запровадити систематичне проведення загальних зборів членів територіальних громад на місцях, які включатимуть звіт представників органу місцевого самоврядування, місцевих органів державної влади, висловлювання думок і внесення пропозицій членів населених пунктів територіальних громад, а також постійне вивчення позиції мешканців, у т. ч. включаючи анкетування. Орган місцевого самоврядування повинен фіксувати й аналізувати питання, які порушуються громадянами на загальних зборах з метою надання своєчасної і компетентної відповіді, а також використання пропозицій і зауважень при прийнятті рішень.

4. Надати старості приміщення та технічне і матеріальне забезпечення, які дозволять ефективно здійснювати покладені на нього функції.

5. Для системності у взаємодії між органом місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади

та мешканцями периферійних населених пунктів громади закріпити за старостами комунікаційні функції.

6. У Статуті об'єднаної територіальної громади закріпити чітку процедуру та механізм, завдяки яким мешканці периферійних населених пунктів отримують реальну можливість приймати рішення (включаючи уже зазначені).

7. Сприяти забезпеченню громадян, у т. ч. мешканців периферійних населених пунктів, якісним інтернет-зв'язком. Створити спеціальні пункти інтернет-зв'язку. Організувати проведення навчальних заходів з надання населенню базових знань по роботі з персональним комп'ютером та в Інтернеті (в тому числі в соціальних мережах).

8. Створити окремий комунікаційний підрозділ органу місцевого самоврядування (для “великих” громад, у разі її фінансової спроможності).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Про добровільне об'єднання територіальних громад* : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
2. *Афонін Е. А.* Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. — К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. — 265 с.
3. *Мерманн Елизабет.* Коммуникация и коммуникабельность. Практические рекомендации для открытой коммуникации / Э. Мерманн. —

- Пер. с нем. Е. И. Высочина. — Х. : Гуманитарний Центр, 2007. — 296 с.
4. *Штурхецький С. В.* Комунікативний потенціал місцевого самоврядування в Україні : монографія / С. В. Штурхецький. — Рівне : Овід, 2011. — 148 с.
 5. *Крос К.* Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: перспективи конкуренції / К. Крос. — Пер. з англ. Р. Ткачук. — К. : Основи, 2000. — 144 с.
 6. *Третьяк О. А.* Вплив новітніх комунікаційних інтернет-мереж на розвиток публічної сфери політики / О. А. Третьяк // Економічний часопис ХХІ. — Д., 2011. — С. 37–39.
 7. *Колесніков О.* Периферійні громади в ОТГ — партнери чи падчерки центру / О. Колесніков, О. Калашнікова // Асоціація сприяння самоорганізації населення. — Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1zFMe535x7s2UgdutU2PvGk8upZGcJqSP/view>
 8. *Периферійні території об'єднаних громад: механізми захисту прав та реалізації інтересів: аналітичні матеріали для дебатів (наприкладі півдня України)* [Електронний ресурс] // Асоціація сприяння самоорганізації населення. — Режим доступу : https://drive.google.com/file/d/1r6le-gDE22RscRfWUta9UUEd_nQAIDfS/view
 9. *Рябов С. М.* Політологічна теорія держави / С. М. Рябов. — К. : Тандем, 1996. — 240 с.
 10. *Про місцеве самоврядування в Україні* : Закон України від 21.05.1997 р. № 280 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970280.html
 11. *Про органи самоорганізації населення* : Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>
 12. *Про місцеве самоврядування в Україні* : Закон України від 21.05.1997 р. № 280 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970280.html
 13. *Висновок на проект Закону України “Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання”* (реєстр від 24.03.2015 р. № 2467).

REFERENCES

1. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1996), The Law of Ukraine “On Voluntary Association of Territorial Communities”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (Accessed 29 August 2018).
2. *Afonin E. A., Gonjukova L. V., Voitovich R. V.* (2006), Hromads'ka uchast' u tvorenii ta zdiysnenni derzhavnogo polityky [Public participation in the establishment and implementation of state policy], Center for Support of Civil Service Institutional Development, Kyiv, Ukraine.
3. *Mermann Elizabeth.* (2007), *Kommunikatsiyya y kommunykabel'nost'. Praktycheskye rekomendatsiyy dlya otkrytoy kommunykatsiyy* [Communication and communication skills. Practical guidelines for open communication], Publishing house “Humanitarian Center”, Kharkiv, Ukraine.
4. *Sturgetsy S. V.* (2011), *Komunikativnyy potentsial mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini* [The communicative potential of local government in Ukraine], Ovid, Rivne, Ukraine.
5. *Cross C.* (2000), *Politychna komunikatsiya i vysvitlennya novyn u demokratychnykh suspil'stvakh: perspektyvy konkurentsiiyi* [Political Communication and News Coverage in Democratic Societies: Prospects for

- Competition], Fundamentals, Kharkiv, Ukraine.
6. *Tretiak O. A.* (2011), The Influence of the Newest Internet Communications Networks on the Development of the Public Policy Sector, Economic Journal of the XXI Century, Dnipro, Ukraine, P. 37–39.
 7. *Kolesnikov O., Kalashnikova O.* (2017), Peripheral communities in OTG – partners or postdrug center, Association for the promotion of self-organization of the population, available at: <https://drive.google.com/file/d/1zFMe535x7s2UgdutU2PvGk8upZGcJqsP/view>
 8. *Peripheral territories of the united communities: mechanisms of protection of rights and realization of interests: analytical materials for the debate (for example, the south of Ukraine) (2016)* // Association for the promotion of population self-organization, available at: https://drive.google.com/file/d/1r6le-gDE22RscRfWUta9UUEd_nQAIDfS/view
 9. *Ryabov S. M.* (1996), Politologichna teoriya derzhavy [Politologic theory of the state], Tandem, Kharkiv, Ukraine.
 10. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1997), The Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine”, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970280.html (Accessed 29 August 2018).
 11. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2001), The Law of Ukraine “On the bodies of self-organization of the population”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.
 12. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (1997), The Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine”, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970280.html (Accessed 29 August 2018).
 13. *Conclusion on the draft Law of Ukraine* (2015), “On general meeting (conference) of members of a territorial community at the place of residence” (Reg. № 2467 dated March 24).